моделювання впливає на підвищення рівня навчальних досягнень студентів, проведено однофакторний дисперсійний аналіз показників "абсолютна успішність" та "середній бал". Рівень значущості становив α = 0,05.

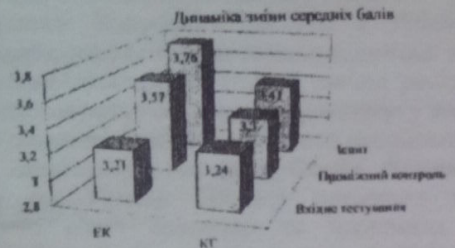

Рис. 2. Динаміка зміни середніх балів

Аналіз результатів педагогічного експерименту засвідчив, що після його завершення показник якісної успішності з фізики студентів експериментальної групи перевищував відповідний показник студентів контрольної групи на 18,62%; показник абсолютної успішності – на 7,5%, середній бал – на 10%, що свідчить про те, що розроблена методична система сприяє підвищенню якості підготовки з фізики студентів вищих навчальних закладів четвертого рівня акредитації.

Зазначимо, що реалізація методичної системи націлена на опанування змістом освіти шляхом модифікації методів, форм і засобів навчання, які формують комунікативність, рефлективність та творчий підхід до вирішення проблем професійного спрямування. Позитивний вплив такого підходу експериментально підтверджено зростанням показника якісної успішності при навчанні фізики.

Переорієнтація репродуктивного мислення студентів до творчого повинна, перш за все, знайти відображення в пошуку нових методичних технологій процесу навчання фізики, що найбільше сприятимуть вибору траєкторії руху студентів на шляху пізнання: від абстрактних знань – через рефлексію – до творчої діяльності і розвитку їх індивідуальних здібностей.

Перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження. Дослідження доцільно проводити у напрямі створення і впровадження у навчально-виховний процес системи лабораторних практикумів та індивідуальної дослідницької роботи студентів, яка передбачає використання комп'ютерних технологій у математичному моделюванні фізичних процесів.

Використана література:

1. *Кавурко Л. В.* Використання математичного моделювання при вивченні фізики у ВНЗ в умовах кредитно–модульної системи навчання / Л. В. Кавурко // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 50. – Частина 2. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2008. – 400 с.
2. *Кавурко Л. В.* Деякі аспекти застосування елементів математичного моделювання при розв'язуванні фізичних задач / Л. В. Кавурко // Вісник Чернігівського педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Випуск 65. Серія: педагогічні наук : збірник. – Чернігів : ЧДПУ, 2009. – № 65. – 352 с.
3. *Кавурко Л. В.* Математичне моделювання як метод пізнання у навчанні фізики студентами технічних спеціальностей ВНЗ / Л. В. Кавурко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна. – Випуск 15. Управління якістю підготовки майбутніх учителів фізики та трудового навчання. – Кам'янець–Подільський: КНУ, 2009. – 352 с.
4. *Кавурко Л. В.* Проведення лабораторного експерименту з використанням програмного засобу Microsoft Excel / Л. В. Кавурко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету [Текст]. Вип. 89 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка ; гол.ред. М. О. Носко. – Чернігів : ЧНПУ, 2011. – 500 с. (Серія: Педагогічні науки) – С. 447-451.
5. *Кавурко Л. В.* Фізика. Навчальні завдання та методичні рекомендації для практичних занять і самостійної роботи студентів за напрямом 6.030510 "Товарознавство і торгівельне підприємництво" / Л. В. Кавурко. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 64 с.

Исичко Л. В. Экспериментальная проверка системы физических учебных заданий с элементами математического моделирования в учебно-воспитательном процессе студентов высших учебных заведений.

В статье отражены основные этапы проведения и результаты педагогического эксперимента относительно внедрения системы учебных заданий с элементами математического моделирования в учебно-воспитательный процесс по физике студентов высших учебных заведений.

***Ключевые слова:** математическое моделирование, система учебных заданий по физике, педагогический эксперимент.*

Isichko L. I. Experimental verification of the system of physical educational tasks with the elements of mathematical design in the uchebno-vospitatel'nom process of students of higher educational establishments.

In the article the basic stages of leadthrough and results of pedagogical experiment are reflected in relation to introduction of the system of educational tasks with the elements of mathematical design in educational-educate process from physics of students of higher educational establishments.

***Keywords:** mathematical design, system of educational tasks from physics, pedagogical experiment.*

Каричковська С. П.
Уманський національний університет садівництва

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто підготовку бакалаврів за напрямом "Філологія" (англійська мова та література) в університетах Польщі та України.

***Ключові слова**: бакалавр, навчальний план, порівняльний аналіз, філологія.*

Процес об'єднання Європи передбачає формування спільного освітнього і наукового простору та розробку єдиних стандартів і критеріїв освіти. Питання освітніх стандартів є складним і неоднозначним. Ідуть тривалі дискусії щодо змісту освіти, проблеми співвідношення стандарту та академічних свобод у процесі підготовки фахівців, ідеальної моделі випускника вищого навчального закладу тощо.

Впровадження Болонської системи в Україні актуалізує вивчення досвіду тих країн, які розпочали процес адаптації своїх освітніх систем до сучасної загальноєвропейської моделі значно раніше і вже запровадили й успішно використовують нові принципи і методи у вищій освіті.

Метою статті є детальний аналіз навчального плану Педагогічного університету імені Комісії Народної Освіти (Краків, Польща) (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр за напрямом підготовки "Філологія" (англійська мова та література) та порівняння його з досліджуваними нами педагогічними навчальними закладами України: Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова (НПУ), Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича (ЧНУ) та Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського (ВДПУ).

Згідно з державним стандартом професійної педагогічної освіти Польщі, навчальний план польського вищого навчального закладу (Program Studiów Wyższych) ліценційного ступеня (licencjat) з підготовки вчителя англійської мови, що відповідає нашому освітньо-кваліфікаційному рівню бакалавр, передбачає трирічний термін навчання (6 семестрів) із загальним обсягом навчального навантаження 180 ECTS та включає такі характеристики: умови прийняття на навчання, вимоги до рівня й обсягу знань, яких повинен набути майбутній випускник, відомості про кваліфікацію, професійні повноваження та подальше навчання. Навчальний план вищих навчальних закладів Польщі, на відміну від українських, не містить відомостей про загальне навантаження з кожної з дисциплін, що вивчаються, а складається з посеместрового навчального навантаження із зазначенням кількості годин, кредитів, спеціальних шифрів предметів, що відповідають вітчизняним циклам навчальних дисциплін, даних про форми проведення занять та інформацію про підсумковий контроль, а також розподіл педагогічних практик за роками.

Розподіл дисциплін досліджуваного нами педагогічного університету імені Комісії Народної Освіти на групи та кількість кредитів на їх вивчення представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл навантаження згідно з навчальним планом педагогічного університету імені Комісії Народної Освіти

Показник	*І рік*	*ІІ рік*	*ІІІ рік*	*Разом за три роки*
Всього кредитів згідно з навчальним планом	62	60	50	182
З них дисципліни за групами				
основний зміст	32	10	10	52
спрямовуючий зміст	17	29	15	61
педагогічний зміст	13	17	17	47
у т.ч. навчальна практика		4	8	12
у т.ч. кваліфікаційний іспит				10

З таблиці видно, що річне навантаження за весь період навчання поступово скорочується з 62 до 50 кредитів. Найбільш істотне скорочення спостерігається за предметами групи основного змісту навчання, де найбільшу частку становлять "Практичний курс англійської мови" та "Практичний курс німецької мови".

Навчальна дисципліна / практика	академічних годин	Кредитів ECTS	вид контролю
Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки			
Філософія	108	3	Екзамен
Українська мова	108	3	Екзамен
Історія України	108	3	Екзамен
Історія української культури	72	2	Екзамен
Всього за циклом гуманітарної та соціально-економічної підготовки	396	11	
Цикл природничо-наукової підготовки			
Безпека життєдіяльності	72	2	Залік
Основи екології	54	1,5	Залік
Основи інформаційних технологій та ТЗН	162	4,5	Залік
Вікова фізіологія і шкільна гігієна	108	3	Залік
Вступ до мовознавства	72	2	Екзамен
Латинська мова	72	2	Залік
Історія мови	72	2	Екзамен
Теоретична фонетика	72	2	Екзамен
Теоретична граматика	108	3	Екзамен
Стилістика	72	2	Екзамен
Лексикологія	108	3	Екзамен
Загальне мовознавство	72	2	Екзамен

Рис. 1. Структура річного навчального навантаження за групами предметів в педагогічному університеті імені Комісії Народної Освіти за три роки навчання

З метою дослідження динаміки питомої ваги кожної з груп дисциплін навчального плану педагогічного університету імені Комісії Народної Освіти розглянемо їх співвідношення, представлене на рис. 1.

З рисунку видно, що за умови поступового скорочення обсягу навантаження за роками в абсолютному вимірі частка різних груп дисциплін також варіюється, зокрема за період навчання удвічі зростає частка дисциплін педагогічного спрямування – з 21 до 40,5%. Дисципліни спрямовуючого змісту займають більшу половину навчального навантаження другого року навчання і їх питома вага зменшується до 35,7% на третьому році. Питома вага дисциплін основного змісту з 51,6% на першому році навчання зменшується на 27,8 пунктів на третій рік навчання.

Для порівняння навантаження навчальних планів в розрізі досліджуваних університетів України та Польщі та перевірки їх на подібність, тобто відповідність кількісних та пропорційних умов, проведемо кореляційний аналіз, який дасть змогу встановити, наскільки набори дисциплін за кількістю кредитів є асоційованими. Загалом формула розрахунку коефіцієнта кореляції має вигляд:

$$r = \frac{N\sum_i x_i y_i - \sum_i x_i \sum_j y_i}{\sqrt{\left[N\sum_i x^2_i - \left(\sum_i x_i\right)^2\right]\left[N\sum_i y^2_i - \left(\sum_i y_i\right)^2\right]}},$$

де n – кількість пар порівнюваних дисциплін українського та польського університетів; x, y – кількість кредитів на вивчення дисципліни в українському та польському університетах.

Вихідні дані для розрахунку представлені у таблиці 2.

Таблиця 2

Зведена таблиця навчального навантаження в розрізі дисциплін, кредити

Навчальна дисципліна	Українські ВНЗ			ПУ
	НПУ	ЧНУ	ВДПУ	
Історія України	4	3	3	
Філософія / Historia filozofii (lub Etyka lub Religioznawstwo)	4	4	3	2
Логіка	1			
Основи риторики / Emisja głosu	1			1
Релігієзнавство	1,5	2	2	
Етика та естетика	1,5	1	2	
Вступ до спеціальності		3		
Основи економічної теорії	4	4	3	
Політологія	3	4	3	

Навчальна дисципліна	Українські ВНЗ			ПУ
	НПУ	ЧНУ	ВДПУ	
Правознавство	2,5	2,5	3	
Соціологія	1,5	2	2	
Культурологія /Історія української культури	2,5	1,5	2	
Ділова українська мова	2,5			
Фізичне виховання / Wychowanie fizyczne	11	6	9	2
Українська мова за проф. спрямуванням		2	3	
Українознавство			3	
Інформаційні технології навчання / Technologia informacyjna	3	2	2,5	2
Технічні засоби навчання	1,5		2,5	
Безпека життєдіяльності та ЦО / Profilaktyka, diagnoza i terapia pedagogiczna	1,5	2	2	2
Основи охорони праці	1			
Основи екології	1,5	2	1,5	
Основи медичних знань / Profilaktyka zdrowotna i pierwsza pomoc	1,5	4,5	3	1
Вікова фізіологія і валеологія	3		1,5	
Вступ до мовознавства / Wstęp do językoznawstwa	2	4	2	3
Вступ до літературознавства / Wstęp do literaturoznawstwa	2	2		3
Латинська мова / Łacina	1,5	5,5	4	3
Основи лінгвістичних досліджень	1	6	1	
Російська література	2			
Українська література	1	3		
Сучасна українська літературна мова	2	4,5		
Психологія / Wprowadzenie do psychologii / Psychologiczne podstawy wychowania i nauczania	7,5	2,5	6	6
Педагогіка	5	3	3	
Історія педагогіки	2,5		1,5	
Педагогічна творчість	2,5	1,5	1,5	
Освітньо-виховні системи і технології / Koncepcje i praktyki nauczania	1,5	2		4
Методика викладання іноземної мови / Dydaktyka języka angielskiego	2	2	6	9
Методика викладання зарубіжної літератури	2			
Дитяча література	2			
Англійська мова / Praktyczna nauka języka angielskiego (Sprawności)	58,5	61	66	32
Практична фонетика / Praktyczna nauka języka angielskiego (Fonetyka)	8	1,5	7	7
Практична граматика / Gramatyka opisowa języka angielskiego	10	3	13	12
Теоретична фонетика	2,5		1	
Теоретична граматика	2,5	2	3	
Історія іноземної мови	2,5	2,5	2,5	
Друга іноземна мова / Praktyczna nauka języka niemieckiego	29	28,5	26	13
Зарубіжна література	15	14	12	

Навчальна дисципліна	Українські ВНЗ			ПУ
	НПУ	ЧНУ	ВДПУ	
Спецкурс з методики зарубіжної літератури	1		1	
Спецкурс зі світової дитячої літератури	1			
Методика виховної роботи / Koncepcje i praktyki wychowania	1	1,5	1,5	4
Практика	19,5	7,5	15	12
Країнознавство / Kultura obszaru języka angielskiego			2	7
Лексикологія		2,5	3	
Стилістика		2	3	
Література англомовних країн / Historia literatury anglojęzycznej		2	4	12
Основи корекційної педагогіки			1	
Спецкурс з фахових дисциплін			1	
Спецсемінар з фахових дисциплін			1	
Спецкурс з психолого-педагогічних дисциплін			1	
Лінгвокраїнознавство / Historia obszaru języka angielskiego		2		3
Основи теорії мовної комунікації / Komunikacja interpersonalna		2		1
Курсова робота	3	5		
Практика перекладу		2		
Аналіз художнього тексту		1		
Писемне мовлення		2		
Історія граматики англійської мови / Historia języka angielskiego z elementami gramatyki historycznej		2		3
Ділове мовлення з елементами перекладу		2,5		
Третя іноземна		12		
Порівняльна граматика / Gramatyka kontrastywna				4
Дипломне проектування / Seminarium dyplomowe				8
Юридичні і етичні аспекти професії вчителя / Prawne i etyczne aspekty zawodu nauczyciela				1
Дидактика німецької мови / Dydaktyka języka niemieckiego				5
Граматика німецької мови / Gramatyka języka niemieckiego				7
Основи культурознавства німецькомовних країн / Elementy kultury niemieckiego obszaru językowego				3
Кваліфікаційний іспит / Egzamin dyplomowy	3			10
ВСЬОГО	**246**	**240**	**240**	**182**

У результаті кореляційного аналізу були отримані коефіцієнти парної кореляції, які характеризують подібність кожного з навчальних планів вітчизняних університетів до польського в розрізі всієї сукупності дисциплін (r_1), та дисциплін, які вивчаються як в українському, так і польському вищих навчальних закладах (r_2).

Вказані значення коефіцієнтів парних кореляцій свідчать про досить істотну подібність ($r \geq 0,7$) навчальних планів національних та польського університетів, проте найбільш тотожним до педагогічного університету імені Комісії Народної Освіти є навчальний план ВДПУ імені Михайла

Коцюбинського та НПУ імені М. П. Драгоманова. Менш близьким є навчальний план ЧНУ імені Юрія Федьковича, де r_1 рівний 0,6987, а r_2 становить 0,8553.

Отже, на основі здійсненого нами порівняльного аналізу особливостей навчання іноземної мови в університетах України та Польщі ми дійшли висновку, що для українських вищих навчальних закладів існує потреба в збільшенні кількості годин на вивчення дисциплін професійного спрямування з одночасним їх зменшенням на навчальні предмети, що не стосуються майбутньої професійної діяльності. Крім того, вважаємо, що навчальними планами деяких з досліджуваних вищих навчальних закладів передбачена недостатня кількість годин на вивчення таких важливих дисциплін, як "Практична фонетика" та "Практична граматика", "Методика викладання іноземної мови", "Педагогіка".

Проте, незважаючи на певні відмінності у структурі змісту університетської освіти Україні та Польщі, можемо стверджувати, що в основі концепції підготовки вчителя англійської мови у вищих навчальних закладах України закладено принципи відповідності вимогам Болонського процесу, ступеневої підготовки педагогічних кадрів, достатності психолого-педагогічної підготовки тощо. Це дає перспективи для отримання й визнання подвійних дипломів, розширення освітніх і наукових обмінів (мобільності), підвищення привабливості вітчизняної вищої освіти для студентів з інших країн світу.

Використана література:

1. *Кісіль М. В.* До питання філософії стандартів у галузі вищої освіти / М. В. Кісіль // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – К. : вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – (Серія № 7 "Релігієзнавство. Культурологія. Філософія" : зб. наук. пр.). – Вип. 12(25). – С. 207-221.
2. Standardy kształcenia nauczycieli, o których mowa w § 1, dotyczą studiów i studiów podyplomowych rozpoczynających się od roku akademickiego 2004/2005.
3. *Złobicki W.* Podmiotowość człowieka jako podstawa edukacji akademickiej / W. Złobicki // Problemy edukacji w szkole wyższej / pod red. A. Szerląg. – Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2006.

КАРНЧКОВСКАЯ С. П. Подготовка студентов филологических специальностей в Польше и Украине: сравнительный аспект.

В статье рассмотрено подготовку бакалавров за направлением "Филология" (английский язык и литература) в педагогических университетах Польши и Украины.

Ключевые слова: *педагогический университет, бакалавр, учебный план, сравнительный анализ, филология.*

KARYCHKOVSKA S. Training of students of the philological specialty in Poland and Ukraine: comparative aspect.

In the article the curriculum of the pedagogical universities of Poland of educational and qualification level of bachelor with the specialization in "Philology" (English and literature) is considered and its comparing with the pedagogical universities of Ukraine is carried out.

Keywords: *pedagogical university, bachelor, curriculum, comparative analysis, philology*